

Проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс

[линк към консултацията](#)

Информация

Откриване / Приключване: 23.10.2025 г. - 24.11.2025 г. Неактивна

Номер на консултация: #11719-К

Област на политика: Архив - Правосъдие и вътрешни работи

Тип консултация: Закон

Вносител: Министерство на правосъдието

Тип носител: Национално

Предлаганите изменения целят пълно и правилно транспониране и прилагане на Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство, Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. относно правото на информация в наказателното производство, Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане, Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правота на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство, Директива (ЕС) 2016/800 на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2016 г. относно процесуалните гаранции за децата, които са заподозрени или обвиняеми в рамките на наказателното производство, Директива (ЕС) 2016/1919 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 г. относно правната помощ за заподозрени и обвиняеми в рамките на наказателното производство и за искани за предаване лица в рамките на производството по европейска заповед за арест и на съдебната практика на СЕС.

Предложените промени в Наказателно-процесуалния кодекс в своята основна и най-голяма част са подчинени на целта да се регламентират в наказателния ни процес

задължителни действия от страна на органите в наказателното производство за уведомяване относно процесуалните права, регламентирани в директивите, и предоставяне на процесуална възможност за тяхното ефективно упражняване на лица, за които компетентните органи имат данни или съмнения, че са взели участие в извършването на престъпление, но все още не са събрани достатъчно доказателства за повдигане на обвинение съгласно НПК и спрямо които са предприети действия по разследване (разпознаване, претърсване и изземване, обиск и др.).

За спазване и изпълнение на хоризонталния ефект на директивите относно процесуалните права в наказателното производство са изготвени предложения за промени във всички относими към изискванията на директивите процесуални действия. За изпълнение в цялост на ангажиментите на страната ни по отношение на директивите се предлагат изменения и в други закони, в които е уредено задържане на лица, за които има данни, че са извършили престъпление, а именно Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, Закона за митниците, Закона за военната полиция и Закона за екстрадицията и Европейската заповед за арест.

Директива (ЕС) 2016/343 изисква от държавите членки да вземат мерки и за спазване на презумпцията за невиновност в рамките на целия наказателен процес, включително да гарантират, че докато вината на обвиняемия не бъде доказана с влязла в сила присъда, тези лица не се представят като виновни в публични изявления на публични органи, както и в съдебни решения, различни от тези, касаещи въпроса за вината. В изпълнение на това задължение са предложени за създаване на чл. 2г и изменението на т. 8 в чл. 2, ал. 1 от ЗОДОВ. В предложения текст на чл. 2г се предлага субектът на нарушението да е „длъжностно лице“, което е най-подходящо за целите на предложението и изпълнява в най-пълна степен изискването на съображение 17 от Директива (ЕС) 2016/343.

Отговорна институция

Отговорна институция

Министерство на правосъдието

Адрес: София, София, ул. Славянска 1

Електронна поща: priemna@justice.government.bg

Полезни връзки

Рубрика „Закрила на детето“ към дирекция „Международна правна закрила на детето и международни осиновявания“ - <https://mjs.bg/home/index/4d58b6a3-346b-4026-9aaa-7d5654890938>

Част 9/10

Подобен е случаят и с предвиденото в законопроекта допълнение към член 74а, ал. 2 от ЗМВР и в аналогичните разпоредби на другите закони, които регулират дейността на правоприлагащите органи преди образуване на досъдебно производство. Според тази разпоредба преписът от заповедта за задържане на непълнолетно лице се предоставя на друго пълнолетно лице, посочено от непълнолетния задържан и одобрено от съответния полицейски служител, когато „това ще затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателното производство“. Тази разпоредба се предполага да транспонира член 5, т. 2в от Директива (ЕС) 2016/800, според която обаче подобно предоставяне „би могло, въз основа на обективни и фактически обстоятелства, **съществено да възпрепятства наказателното производство**“. Вижда се, че разпоредбата в директивата е много по-ограничително формулирана от тази в член 74а, ал. 2 от ЗМВР.

Автор: Български хелзинкски комитет СНЦ (19.11.2025 16:15)

Част 8/10

В новата разпоредба на член 72, ал. 7 и в аналогичните разпоредби на другите закони, които регулират дейността на правоприлагащите органи преди образуване на досъдебно производство, изключението от достъпа до материалите по делото е формулирано твърде широко и в нарушение на член 7, т. 4 от Директива 2012/13/ЕС. Разпоредбата в член 72, ал. 7 в относимата ѝ част гласи, че изключение от правото на достъп до материалите по делото „се допуска когато достъпът до материалите може да доведе до сериозна опасност за живота или основните права на друго лице или ако това ще попречи на образувано наказателно производство или ще застраши националната сигурност“. Член 7, т. 4 от Директива 2012/13/ЕС от друга страна гласи, че „достъп до определени материали може да бъде отказан, ако такъв достъп може да доведе до сериозна опасност за живота или основните права на друго лице или ако такъв отказ е строго необходим, за да се гарантират важни обществени интереси, например в случаи, когато достъпът може да попречи на текущо разследване или да навреди сериозно на националната сигурност на държавата-членка, в която е образувано наказателното производство“. Вижда се, че правото на преценка за предоставяне на достъп в директивата е много по-ограничено от начина, по който то е регламентирано в член 72, ал. 7 от ЗМВР.

Автор: Български хелзинкски комитет СНЦ (19.11.2025 16:15)

Част 7/10

В член 72, ал. 3 от ЗМВР и в аналогичните разпоредби на другите закони, които регулират дейността на правоприлагащите органи преди образуване на досъдебно производство, правата по директивите са гарантирани изрично за „непълнолетни лица“ навярно поради презумпцията, че само те са наказателно отговорни. Тази презумпция обаче следва да се прилага много внимателно. В Директива (ЕС) 2016/800 става дума за „процесуалните гаранции за децата“. Това, дали едно дете е непълнолетно или е малолетно често се установява в хода на задържането, понякога

след като е минало доста време след ареста. Поради това е абсурдно правото на детето родител, попечител или друго лице, което полага грижи за него, да получи информация за правата му (член 72, ал. 3, т. 11) да се гарантира само за непълнолетно дете, но не и за малолетно, което може да е задържано без първоначално да е установено, че е малолетно.

Автор: Български хелзинкски комитет СНЦ (19.11.2025 16:14)

Част 6/10

Законопроектът предвижда в новата ал. 3, т.1 на член 72 от ЗМВР и в аналогичните разпоредби, регулиращи дейността на правоприлагащите органи преди образуване на досъдебно производство да се въведе задължително участие на защитник, когато задържаното по реда на този закон лице е непълнолетно или страда от физически или психически недостатък. Това е добра практика. Прави впечатление обаче, че с тази разпоредба са въведени само някои от основанията за задължителна защита по член 94 от НПК. Не е ясно защо не са въведени останалите. Участието на защитник е особено необходимо при провеждането на т. нар. „разузнавателна беседа“ по член 10, ал. 1, т. 1 от ЗМВР. Макар информацията, добила в хода на тази беседа да бе изрично изключена като доказателство в наказателното производство, нейните плодове (например откраднати вещи, добити по реда на НПК, към които обаче задържаното лице е насочило в хода на „разузнавателната беседа“), се включват впоследствие законосъобразно в производството. Поради това обхвата на задължителната защита в законодателството, регулиращо дейността на правоприлагащите органи преди образуване на досъдебно производство, следва да се разшири с основанията по чл. 94 от НПК.

Автор: Български хелзинкски комитет СНЦ (19.11.2025 16:14)

Част 5/10

Законопроектът не предвижда изменения в член 99 от НПК. Според ал. 1 защитникът има право да участва във всички действия по разследването с участие на обвиняемия, като невявяването му не възпрепятства тяхното извършване. Тази разпоредба дава възможност за продължаване на действията по разследването без да се изследва волята на обвиняемия/заподозрения дали той желае те да продължат без защитник и без да му се дава възможност той да осъществи контакт с друг защитник или да поиска правна помощ. Подобна уредба противоречи на Директива 2013/48/ЕС и на Директива (ЕС) 2016/1919. В член 99 от НПК следва да се въведе уредба, която да гарантира, че волята на обвиняемия/заподозрения е изследвана преди действията по разследването да продължат в отсъствие на вече наетия/назначения защитник. Във всички случаи когато заподозряното или обвиняемо лице е непълнолетно, действията не могат да продължат без защитник според член 6, т. 7 от Директива (ЕС) 2016/800. Аналог на разпоредбата на член 99 от НПК следва да се въведе и в законодателството, регулиращо дейността на правоприлагащите органи преди образуване на досъдебно производство – в ЗМВР, ЗВП, ЗДАНС и ЗМ.

Автор: Български хелзинкски комитет СНЦ (19.11.2025 16:14)

Част 4/10

Законопроектът предвижда допълнение със създаване на нова алинея 3 на член 122 от НПК, но не предвижда изменения в действащите разпоредби. Според ал. 2 невявяването на адвокат на разпита без уважителна причина не е пречка за неговото провеждане. В този си вид тази разпоредба не е синхронизирана с уредбата в новата ал. 9 на член 139 от НПК, в която е предвидено, че когато свидетелят, който се е самоуличил, упражни своето право на адвокат и на правна помощ, адвокатът има право да се срещне насаме с него, да задава въпроси, да иска разяснения и да прави искания, бележки и възражения.

Автор: Български хелзинкски комитет СНЦ (19.11.2025 16:14)

Част 3/10

Законопроектът не предвижда изменения в член 55, ал. 5 от НПК след измененията от 2024 г. Тази разпоредба в сегашния ѝ вид обаче е твърде обща и неясна. По-специално, не става ясно какво се разбира под предоставяне на обвиняемия на информация „по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности“. В случай например, че обвиняемият е неграмотен на родния си език, следва ли документите, които му се предоставят в превод на този език по силата на ал. 4 от член 55, да му бъдат допълнително разяснени устно от преводач, след като той не може да ги прочете? От член 3, ал. 3, както и от няколко от съображенията на Директива 2012/13/ЕС, държавата изглежда да има такова допълнително задължение. То следва да бъде по подходящ начин регламентирано в член 55, ал. 5 от НПК.

Автор: Български хелзинкски комитет СНЦ (19.11.2025 16:13)

Част 2/10

Измененията и допълненията, които се предлагат в чл. 139 на НПК, целят да въведат стандартите на Директива 2012/13/ЕС в случай, че по време на разпит свидетелят започне да се самоуличава, тоест, става „заподозрян“ по смисъла на директивата. В този случай органът, който извършва разпита е длъжен да го прекрати и да му предостави предвидената в директивата информация, както и да отрази това в протокола за разпит. Така са изпълнени изискванията на член 3 от Директивата. Но член 4 от Директивата изисква предоставянето на тази, както и на допълнителна информация на лица, които са арестувани или задържани. Тези групи лица могат да бъдат разпитвани като свидетели по дела, по които те не са обвиняеми. В този случай по силата на член 4 от директивата на тях следва да им бъде предоставена писмена декларация за правата със съдържание което обхваща както информацията по член 3, така и допълнителната информация по член 4 от директивата. В предлагания законопроект не е предвидено предоставянето на писмена декларация в такава хипотеза. Към член 139 от НПК следва да се добавят разпоредби, уреждащи

нейното предоставяне на арестувани или задържани лица когато се разпитват като свидетели по други дела и с показанията си се самоуличават.

Подобна уредба следва да се въведе и при нововъведените разпоредби в допълнителните алинеи на член 143, 158, 163, 164 и 171 от НПК за случаите, когато засегнатите лица, с които се извършват съответните действия като „заподозрени“ по смисъла на директивите, са арестувани или задържани. Във всички случаи тези действия, когато засягат непълнолетни като заподозрени или обвиняеми следва да се извършват в присъствието на адвокат, за да се изпълнят изискванията на член 6, т. 4в от Директива (ЕС) 2016/800, която регламентира участието на адвокат в такива случаи не като право, а като задължително („децата се ползват от адвокатска защита“).

Автор: Български хелзинкски комитет СНЦ (19.11.2025 16:13)

Част 1/10

Представяме настоящото становище по законопроекта за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс от 23.10.2025 г. в срока, обявен в Портала за обществени консултации, от който получихме законопроекта и мотивите към него. Настоящото становище засяга основно предложената в законопроекта уредба, но също така представя предложения за изменения и допълнения в други закони с цел постигане на целите на законодателните изменения така както са обявени в мотивите към законопроекта.

Законопроектът цели „пълно и правилно транспониране и прилагане“ на директивите от Пътната карта на Европейския съюз за укрепване на процесуалните права на заподозрени лица или на обвиняеми в рамките на наказателното производство. Тези директиви са шест и трябваше да бъдат транспонирани в периода 2013-2019 г. Това за съжаление не се случи, поради което понастоящем България е изправена пред пет наказателни процедури на Европейската комисия.

Българският хелзинкски комитет (БХК) има богат опит в изследователска работа и в застъпничество за транспонирането на директивите от Пътната карта. През последните десет години организацията е реализирала няколко проекта в тази сфера с участието на международни партньорски организации, сред които както неправителствени организации, така и държавни институции. Тези проекти са съфинансирани от Европейската комисия. На интернет сайта на БХК има няколко разработки, посветени на директивите от Пътната карта. В момента БХК участва в пореден проект, целящ транспониране на тези директиви, с партньори от Португалия, Италия, Словакия, Румъния, Полша и Словения. Сред тях са две полицейски академии, един университет и три неправителствени организации.

Законопроектът представлява значителна крачка напред в транспонирането на директивите. Неговата основна заслуга е въвеждането на техните стандарти в законодателството, регулиращо дейността на правоприлагащите органи преди образуване на досъдебно производство – в ЗМВР, ЗВП, ЗДАНС и ЗМ. Уредбата, която

се предлага в измененията и допълненията на НПК, е също относима, както и тази в ЗЕЕЗА и ЗОДОВ. Поради това усилията на министерството следва да бъдат подкрепени и насърчени. Може само да се съжалева, че те бяха положени едва след като България се изправи пред сериозни предизвикателства в рамките на наказателните процедури.

Оценявайки високо усилията на министерството и значителния напредък, следва да отбележим, че предлаганите изменения и допълнения не транспонират напълно директивите от Пътната карта. Остават още няколко проблема с транспонирането, които следва да бъдат адресирани както в горните, така и в някои други закони. На тях бихме искали да се спрем в настоящото изложение.

Предлаганите изменения и допълнения като цяло покриват основната част от приложното поле на директивите. Остава обаче въвеждането на стандартите в това, което директивите обозначават като „леки нарушения“ и по-специално тези, за които може да бъде наложено наказание лишаване от свобода, както и за такива, за които не може да бъде наложено такова наказание, в който случай директивите се прилагат само „за производства пред съд“ (чл. 2, т. 4 от Директива 2013/48/ЕС и сходните разпоредби в другите директиви от Пътната карта). В България това са законите, които налагат административни наказания за дребно хулиганство, за спортно хулиганство, както и Закона за административните нарушения и наказания. Понастоящем редица относими стандарти на директивите не са въведени в тези закони. Нашата препоръка е тези стандарти да се въведат и в Закона за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Макар Европейският съд по правата на човека да не разглежда възпитателните мерки по този закон като наказателни, други международни органи са изразявали многократно различно виждане. Поради това не е ясно как СЕС би реагирал в случай, че получи оплакване за липса на въвеждане на стандартите по директивите в този закон.

История

Начало на обществената консултация - 23.10.2025

Приключване на консултацията - 24.11.2025

Справка за получените предложения

Справка или съобщение.

Окончателен акт на Министерския съвет
